

Norrbottens Spelmansförbunds

medlemsblad

Skansenstämma —
100 år efter Zorn

Utan Bengt Martinsson hade den norrbottniska folkmusikscenen inte sett ut som den gör idag.

Den hade varit betydligt fattigare, kan man lugnt påstå.

Bengt har under snart 50 års tid samlat in, sammanställt och i viss mån givit ut norrbottnisk folkmusik. Det var tack vare Bengts samlingar som Norrlåtar och JP Nyströms kunde gräva upp sina första folklåtar och sedan bygga upp egna repertoarer med i huvudsak norrbottniskt material.

Åtskilliga mil har han kuskat omkring i bygderna och träffat äldre folk som sjungit

och spelat. Bandspelaren har varit med vid de flesta tillfällena. Många arkiv har

"Kadriljmelodierna bara rann ur Eugenia"

Mats Nordström lär sig hur man dokumenterar musik av nestorn Bengt Martinsson.

Foto: ULF WIKSTEN

En musiksamlare talar ut

också fått besök av Bengt och han har ur dessa plockat fram en förvånansvärd mängd material som tidigare varit helt okänd för allmänheten. Epitetet "arkivkramare" kan användas när det gäller Bengt Martinsson. Dvs. han kramar ut allt som finns!

NÄR JAG NU sitter i köket hemma hos Bengt och Elisabeth frågar jag: hur började han med det hela?

- Det började 1949 i Arvidsjaur. IOGT drev där ett folkdanslag, så det var dans som gällde i många år. På 1950-talet tillbringade jag en del år i Stockholm. De var under min studietid och där, under en danssejour, träffade jag för första gången Vifast Björklund. (Vi får anledning att återkomma till honom.)

Jaha, och sedan, efter studietiden, blev det väl Norrbotten?

- Ja mina fortsatta studier bedrevs på lärarseminariet i Luleå och det var då det blev många aktiviteter inom svenska ungdomsringen för bygdekultur (numera Svenska folkdansringen).

När kom musiken in i bilden?

- I början av 1960-talet råkade jag höra Gunnar Hahns orkester på radio. De spelade en kadrilj från Norrbotten och eftersom jag höll på med folkdans började jag undra om de inte hade dansat kadrilj eftersom det uppenbarligen hade spelats kadriljer här. Så från ungefär 1964 började jag aktivt leta upp gamla spelmän för att höra deras repertoar.

Är det någon från det tidiga sextioalet som du kommer ihåg

Bengt har samlat och dokumenterat folkkultur sedan 1950-talet.

särskilt?

- Det var inte en spelman utan en spelkvinna som hette Eugenia Norén som blev nyckelperson in i de norrbottniska traditionerna. Hon hade spelat med Karl Viktor Burman. Många spelmän hade varit där för att få tag i hans låtar men hon vägrade att lämna ifrån sig någonting.

- Jag började dock prata dans med henne och då lossnade allt. Vi drog ihop ett gäng pensionärer från byarna norr om Boden som hade dansat kadrilj och kadriljmelodierna bara rann ur Eugenia och hennes syster som komnade på tramporgel.

Detta hände i början på sextioalet. Hur blev det senare?

- 1966 kunde vi i samarbete med Norrbottens museum och Svenska ungdomsringen påbörja ett

inventeringsprojekt över större delen av länet. Både danser och musik kunde då dokumenteras på ett mera adekvat sätt.

Ja, en del av ditt material finns ju numera tillgängligt på Folkminnesarkivet. Jag har lyssnat igenom en del och kan konstatera att den där Vifast Björklund är med på några ställen.

- Det var under Jokkmokkstiden i början av 1970-talet som jag lärde känna Vifast. Han var med på många dokumentationsresor. Under dessa resor kom dokumenterandet inte bara att handla om dans och musik utan även om klädedräkter, hantverk, visor och andlig musik.

Och efter Jokkmokk blev det Gällivare?

- Ja, jag har tjänstgjort som lärare i Gällivare fram till pensioneringen.

UNGEFÄR HÄR AVSLUTAR vi pratstunden hos Bengt. Men jag vet att dokumenterandet fortsatte under hela 1980- och 1990-talen och efter 00-talet också, om än lågfrekvent. Det ska också sägas att Elisabet, Bengts hustru, varit med vid dansdokumentationerna och vid dokumenterandet av textilier och klädesplagg.

Det är meningen att Bengt i fortsättningen ska få ett eget litet utrymme i medlemsbladet. Det kan bli många godsaker ur ett outtömligt skaffereri.

Mats Nordström

På turné bland stämmor

■ I Glommerstråk genomfördes Kläpp-Konradstämman för andra gången.

Sommaren 2010 ville vi ut på turné och göra "stora stämmoveckan" i Hälsingland och Dalarna. Så vi laddade husbilen och drog iväg söderut. Tillsammans med spelkamraterna i Luleå nyckelharpor spelade vi vid "Musik i sommarkvällen" i Skellefteå helgen efter midsommar.

Tidigt lördag morgon fortsatte resan söderut till Delsbo, där vi för första gången deltog i denna anrika stämma, med kyrkmarsch och allt till den vackra Forngården i Delsbo.

Därifrån fortsatte vi till "Folk och dans" i Svaben i Hälsingland.

Sedan blev det Bingsjö i två dagar, varefter vi fortsatte med stämmorna i Östbjörka och Boda.

På hemvägen blev det sedan den återupprättade Burträsksvängen i tre dagar, där vi också spelade intensivt tills fingrar och stråkar nära nog glödde.

Den 24 juli genomfördes Kläpp-Konrad-stämman i Glommerstråk för andra året, och det blev även i år ett lyckat arrangemang, med vackert väder, många spelmän och grupper som uppträdde.

Den verkligt stora begivenheten blev sedan "Århundredets spelmansstämma" på Skansen i Stockholm 5-8 augusti,

● Skansen.

som firades till 100-års-minnet av första Zornmärkes-utdelningarna som gjordes just på Skansen år 1910.

TORSDAG OCH FREDAG var det även spel och uppträdande i Kungsträdgården och Centralstationen på dagtid, och under fredagen fick vi till ett riktigt bra buskspel i Kungsträdgården

Fredagkvällen lyssnade vi på en konsert på Nybrokajen 11 med 30 riksspelmän från norr till söder.

Det såg ett tag mörkt ut för buskspellet på Skansen på grund av regn, men då fick vi vår gårdsvärdinna att öppna en loge/vedbod inne på Delbogårdens område, och där samlades vi (Siv och Birger, Carina och Ulrika) och till oss anslöt sig tre riksspelmän från Norr- och

● Kungsträdgården

Västerbotten, som inte hade fått någon egen "spelhåla", nämligen: Markus Falk, Magnus Holmström och Peter Öqvist.

Vid det avslutande allspelet på Solliden-scenen var alla spelmän inbjudna att delta, och av dem som då var kvar på Skansen uppskattades att c:a 350 deltog i allspelet. Trots att vädrets makter var emot oss, så blev det en mäktig upplevelse att delta i denna "århundredets spelmansstämma på Skansen" och vi fick tillfälle att spela mer än vi hade vågat hoppas på i ett sådant här sammanhang.

*Siv & Birger
Stenudden, Luleå*

Fotnot: Mer läsning om Siv och Birgers äventyr finns på vår sajt, www.bdfolkmusik.se

Sista ordet

Hej! Jag har inte presenterat mig för er medlemmar ännu men nu är det dags. Jag heter Micke Forsberg och tillträdde som ordförande för Norrbottens Spelmansförbund på årsmötet i våras. Ett årsmöte som jag tyvärr inte kunde närvara på, men jag blev väldigt glad över att få förtroendet att leda förbundet.

Jag var tidigare sekreterare i förbundet från nystarten för sex år sedan, när vi bildade en interimstyrelse, fram till våren 2008 då jag klev åt sidan av personliga skäl. Nu har två år förflutit sedan dess och det känns både roligt och hedrande att återigen få vara med i styrelsen men denna gång som ordförande.

JAG ÄR 52 ÅR och bor i Kyrkbyn, Gammelstad, bara några hundra meter från Friluftsmuseet Hägnan, där bland annat den årliga spelmansstämman brukar äga rum helgen före midsommar. Jag är gift, har två barn, en pojke på 18 år och en flicka på 11 år. Jag spelar fiol, gitarr, vevlira, moraharpa, mungiga och slagverk samt sjunger. Jag spelar med i bland annat folkmusikgruppen Mullrammel och med Luleå Hembygdsgilles spelmanslag, där jag är spelledare.

Jag brinner oerhört mycket för att vi måste få fler ungdomar i Norrbotten att börja spela folkmusik. Det finns så många goda exempel att visa på runt om i landet. Vi i styrelsen har idéer om vad vi skulle vilja göra åt detta. Vi återkommer i frågan

VI VILL GÄRNA HA igång en bra dialog med er medlemmar och vi vill gärna att ni hör av er till oss om ni har några bra idéer som ni tycker att vi borde genomföra eller har synpunkter på verksamheten. Enklarest kontaktar ni oss via hemsidan www.bdfolkmusik.se, där

finns telefonnummer och mailadresser till några av oss i styrelsen. Vi vill även uppmana er att skicka in bilder och texter om ni har någonting att berätta som ni tycker borde finnas med i medlemsbladet eller på hemsidan..

Det kan vara ett evenemang som ni har varit på, en spelträff som ska äga rum eller något annat stort som smått som ska äga rum eller kommer att äga rum. Kom igen! Berätta vad ni håller på med och vad som händer. Om ni vill ha in någonting på hemsidan så kontaktar ni Ulf, våran eminente webmaster, så lägger han ut det. Hans mailadress står också på hemsidan.

I fortsättningen kommer vi att lägga

ut info på hemsidan om vad vi har tagit för beslut på våra styrelsemöten. Vi kommer också att lägga ut en fil med medlemsbladet så att dom som vill kan läsa det där också.

Det var allt för denna gång.

Hör av er! Vi hörs i nästa medlemsblad som kommer ut före jul.

Spelmanshälsningar

Micke Forsberg
ordförande

Kalender

- **1-2 oktober:** Folkmusikhelg och spelmansstämma i Sorsele.
- **8-9 oktober:** Linköpings folkmusikfestival.
- **30-31 oktober:** Folkdansfestival, Folkets hus, Boden. Buskspelande

spelmän kommer att behövas.

- **19-21 november:** Piteå folkmusikfestival (www.pitefolk.se)

- **29 januari 2011:** Midvinterfolk, folkmusikkväll på Kulturens hus, Luleå.

... och kolla alltid hemsidan: www.bdfolkmusik.se

Redaktion för Norrbottens spelmansförbunds medlemsblad är: Ulf Wiksten, huvudredaktör, Micke Forsberg, ansv. utgivare, Mats Nordström. Bladet skickas gratis till Spelmansförbundet Norrbottens medlemmar. Allt eftertryck förbjöds utan lov av respektive artikel författare och fotograf.